

از طرفی بیماری‌هایی چون وبا، حصبه و امراض پوستی مانند کچلی به دلیل فراوانی حشره‌های ریز مثل کرم، کک، شیش، پشه و مگس در کنار آب غیر بهداشتی آشامیدنی، مهم‌ترین بیماری‌های رایج در این زمان بود که این وضعیت با نبود بهداشت فردی که دامنه انتشار بیماری را گسترده می‌کرد، وخیم‌تر می‌شد.

در نتیجه این شرایط یعنی وضعیت نامساعد بهداشتی کوچه‌ها و خیابان‌ها، آلودگی آب و هوا، وجود حشرات بی‌شماری که ناقل بیماری بودند، کنار وجود قبرستان‌ها در وسط شهرها و روستاها و شیوه نامناسب دفن اجساد که باعث آلوده شدن هوای اطراف می‌شد و مهم‌تر از همه نبودن امکانات بهداشتی و ناآگاهی خانواده‌ها از رعایت نکات بهداشتی، به منظور پیشگیری از شیوع بیماری‌ها جان بسیاری از مردم را به خطر می‌انداخت.

شیوع بیماری‌های انگلی میان کودکان

از طرفی بسیاری از پزشکان اروپایی که در آن زمان، در ایران به سر می‌بردند یکی دیگر از علل شیوع بیماری‌ها را علاوه بر عدم رعایت بهداشت فردی و عمومی، به دلیل چگونگی مصرف مواد غذایی می‌دانستند. به اعتقاد آنان غذای اصلی مردم ایران شامل برنج، میوه، سبزی و... بود که به صورت خام مصرف می‌شدند، و به تمیز شدن و ضد عفونی کردن آنها هم توجهی نمی‌شد.

این مساله می‌توانست منجر به بروز بیماری‌های مختلف شود. به طوری که بیماری‌های انگلی از جمله بیماری‌های بومی بودند که تقریباً در بیشتر نقاط کشور به دلیل استفاده از آب و غذای آلوده و همین‌طور عدم توجه به پاکیزگی محیط اطراف و بهداشت فردی به ویژه در کودکان به وجود می‌آمدند.

عامل این بیماری‌ها از جمله در مواد غذایی که خوب پخته یا جوشانده نمی‌شدند بسیار شایع بود مثل سبزیجات که از کود انسانی و آب آلوده برای آبیاری آنان استفاده می‌شد.

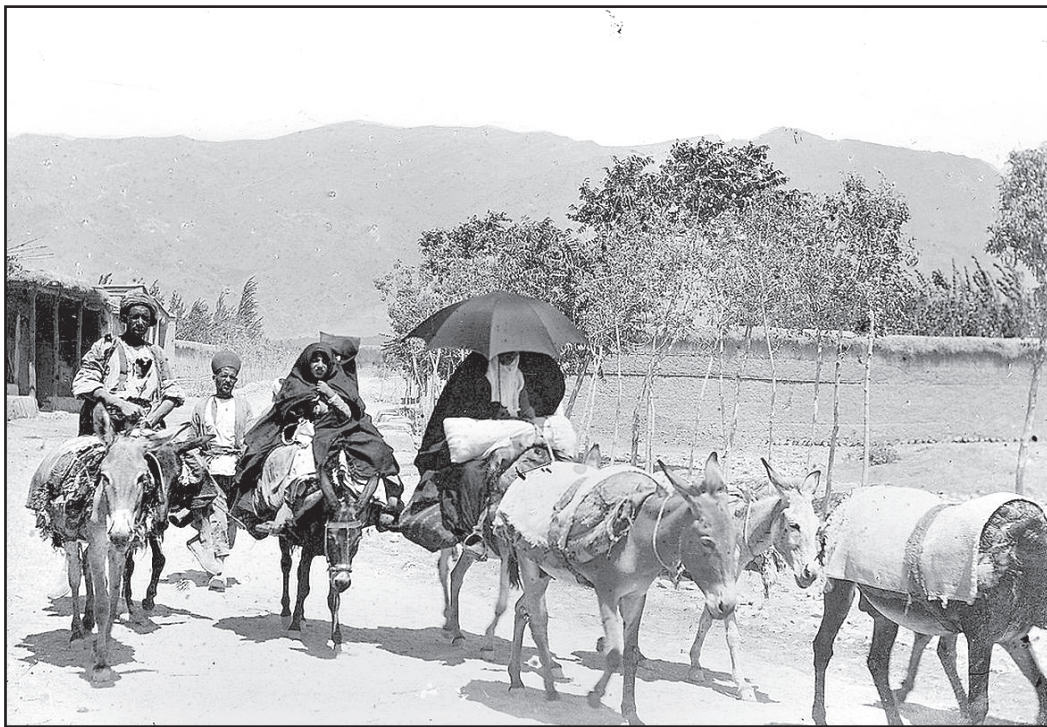
میوه‌هایی را هم که روی سقف خانه‌ها و زمین خاکی خشکانده می‌شد و مدام با دستان نشسته لمس شده، همراه با حشرات و خاک و خاشاکی که روی آنها می‌نشست تبدیل به عامل بیماری‌زا می‌شد.

گره خوردن باورهای خرافی با رعایت نکردن بهداشت

در کنار چنین شرایطی حتی خانواده‌هایی که قصد داشتند با رعایت اصول بهداشتی زندگی سالم تری داشته باشند، به دلیل کم بود امکانات بهداشتی به خواسته خود نمی‌رسیدند. چنانکه بعد از تولید صابون که کنار دیگر محصولات پاک‌کننده سنتی، ماده‌ای پاک‌کننده در آن زمان به حساب می‌آمد، به دلیل در دسترس نبودن در روند جلوگیری از شیوع بیماری‌ها نقشی مهمی نداشت.

به گونه‌ای که در شهر بزرگی چون تهران فروش صابون به جاهایی مخصوص محدود می‌شد و حدود سال‌های ۱۳۰۰ ه.ش تنها سه باب مغازه در مرکز تهران صابون می‌فروختند. در کنار این مشکلات که وضعیت عمومی سلامت در آن روزگار را بدتر می‌کرد، رواج و تاثیرگذاری باورهای عامیانه و خرافی میان مردم را هم نباید نادیده گرفت.

خانواده‌هایی که معتقد به این باورها بودند هم ارتباطی مستقیم میان رعایت نکردن بهداشت و بیماری قابل نبودند، هم در درمان بیماری‌ها به باورهای خرافی روی می‌آوردند که در بهبود بیمار هیچگونه تاثیری نداشت.

تابستان‌هایی که همه از تهران فرار می‌کردند

بی توجهی خانواده‌ها به رعایت بهداشت

از میان تمام روش‌هایی که برای در امان ماندن از ابتلا به این بیماری‌ها با آغاز هر فصلی، توسط متخصصین توصیه می‌شود، رعایت بهداشت فردی بیشتر از همه تاثیرگذار است. روشی که نه هزینه‌ای دارد، و نه برای انجام آن نیاز به ابزار و وسیله‌ای خاصی است. اما متأسفانه کمتر مورد توجه خانواده‌ها قرار می‌گیرد و حتی کاملاً نادیده گرفته می‌شود. بی توجهی که در روزگار ما با توجه به اطلاع‌رسانی‌ها نباید وجود داشته، و مربوط به زمانی باشد که خانواده‌ها هیچ آگاهی و شناختی از این بیماری‌ها تا روش‌های پیشگیری از آنها را نداشته‌اند. دورانی که شرایط بهداشتی مردم چه فردی و چه اجتماعی در حدی بوده است که رعایت نکردن آن تاثیر بسیاری در شدت شیوع بیماری‌ها از واگیردار و غیر واگیردار میان اعضای خانواده‌ها تا مردم کوچه و بازار داشته است.

آغاز گرما در خیابان‌های کثیف و هوای آلوده

از آنجا که در آن روزها هیچ برنامه بهداشتی برای تمیز نگه داشتن شهرها بزرگ از جمله تهران وجود نداشته است، در تابستان خیابان‌ها کثیف و هوا مسموم و گرم و خفه کننده و آب حوض‌ها مانده و پشه‌ها و مگس‌ها که عامل شیوع بیماری‌های زیادی بودند، به حدی فراوان می‌شد که بسیاری از خانواده‌ها برای در امان ماندن از این آلودگی‌ها چاره‌ای جز دور شدن از شهر و پناه بردن به مناطق بیابانی اطراف تهران از جمله شمیرانات نداشتند.

• زهره شریفی

قسمت یکصد و سی‌ام

با آمدن هر فصل جدیدی از سال از تابستان گرفته تا زمستان و بهار و پاییز بیماری‌های خاصی که نتیجه شرایط آب و هوایی و محیطی هر کدام از این فصل‌هاست در میان خانواده‌ها شایع می‌شود. از بیماری‌های گوارشی در گرمای تابستان، تا سرماخوردگی در سرمای زمستان و انواع آلرژی‌ها در بهار و پاییز.

شیوع این بیماری‌ها هم مربوط به روزگار ما نبوده و نیست، تنها در چند سال اخیر راه‌هایی برای پیشگیری و کمتر مبتلا شدن به هر کدام از این بیماری‌ها با توجه به پیشرفت‌های علم پزشکی، کشف و در اختیار مردم و خانواده‌ها قرار گرفته است. از تزریق واکسن گرفته تا رعایت نکردن نکات بهداشتی و تقویت سیستم بدنی که هر کدام از این روش‌های باعث می‌شود، کمتر آسیب دیده و از عوارض خطرناک این بیماری‌ها بیشتر در امان باشیم.

... کتاب کودک و نوجوان

• اگر فانوس‌ها حرف می‌زدند

نوزومی دوازده‌ساله در هیروشیما ژاپن زندگی می‌کند. زمان بمباران هیروشیما به دنیا نیامده بود؛ بمبارانی که تقریباً تمام شهر را در آتشی به داغی خورشید از بین برد. او هر سال همراه خانواده‌اش در مراسم به آب انداختن فانوس شرکت می‌کند تا به کشته‌شدگان این بمباران ادای احترام کند.

مردم اسم عزیزان از دست‌رفته‌شان را همراه پیام صلح روی فانوس‌های کاغذی می‌نویسند و آن‌ها را به رودخانه می‌اندازند. امسال نوزومی می‌فهمد مادرش همیشه یک فانوس بی‌نام به آب می‌اندازد. شروع به پرس‌وجو می‌کند... کتاب اگر فانوس‌ها حرف می‌زدند، نوشته شا کوزکی با ترجمه مرجان حمیدی است که انتشارات پرتقال آن را به چاپ رسانده است.

... کتاب بزرگسال

• فرشته شعله در یخ تبعید

احسان مهدی، شاعر و پژوهشگر ادبی، در کتاب فرشته شعله در یخ تبعید، روایتی خواندنی از زندگی کوتاه اما جاه‌طلبانه و پرافت‌وخیز «آرتور رمبو» ارائه می‌دهد. سرگذشتی جذاب از شاعری طاعنی که هر میلی را تا به انتهای امکان آن تجربه می‌کند. در قسمتی از کتاب می‌خوانید آرتور رمبو نابغه‌ای عصیانگر، تندمزاج و آزادی‌خواه بود. شیوه سلوک و زندگی‌اش و همچنین اشعار شگفت‌انگیزش در نوجوانی و جوانی، تأثیری انکارناشدنی بر اغلب نخله‌های ادبی و هنری و حتی جنبش‌های سیاسی بعد از وی گذاشت. از ده سالگی به سردن شعر پرداخت و وقتی در شانزده سالگی سه قطعه از اشعارش را برای پل ورن، شاعر سرشناس مکتب سمبولیسم، فرستاد با آغوش باز او مواجه شد. این کتاب را انتشارات چشمه به چاپ رسانده است.

